

Hitupihtisammal

Vedtrådmossa

Cephalozia macounii

Luontodirektiivin laji (liite II)

BOR suojelutaso epäsuotuisa huono, vakaa

Koodi: 1980

Rauhoitettu (LSA 471/2013)

Uhanalainen ja erityisesti suojeltava (LSA 471/2013)

Uhanalaisuusluokka (IUCN): äärimmäisen uhanalainen (CR)

Luonnehdinta

Hitupihtisammal on pieninä laikkuina tai yksittäisinä versoina muiden sammalten seassa lahopuulla kasva-va maksasammal. Sen pienet, hennot varret ovat vain puoli senttimetriä pitkät. Laji muistuttaa muita pih-tisammalia (*Cephalozia* spp.), mutta sen voi tunnistaa pienestä koosta, teräväkärkisistä, kapealiuskaisista lehdistä ja poikittaisen tai hieman vinon lehtiasennon perusteella. Lehtiliuskat ovat tyveltään vain muuta-man solun levyiset. Lehtiliuskojen välinen lovi on pyöreäpohjainen ja syvyydeltään noin kaksi kolmas-osaa lehden pituudesta. Lehtiasento on samantapainen kuin hitupihtisammalta selvästi kookkaammalla saksipihtisammalella (*C. bicuspidata*), jota kasvaa lahopuilla yleisesti. Määrittäminen edellyttää mikroskooppista tarkastelua.

Elinympäristö ja levinneisyys

Hitupihtisammal kasvaa yleensä muiden sammalten seassa tai pieninä laikkuina lahoilla järeillä maapuilla kosteissa vanhoissa kangasmetsissä tai korvissa. Se vaatii lahopuujuatkumoa ja mieluiten järeää lahoavaa havumaapuuta, mutta kasvaa joskus myös kuoretto-milla haapamaapuilla. Suomessa sitä on tavattu pai-koitellen maan eteläosista aina Kainuuseen saakka. Hitupihtisammalen nykyesiintymiä tunnetaan noin 15.

Nykytila ja uhkatekijät

Lajin uhanalaisuuden syynä ovat metsien hakkuut, vesirakentaminen, ojitukset ja rakentaminen. Lajia uhkaavat luonnontilaisten vanhojen metsien vähene-minen ja lahopuujuatkumon katkeaminen. Hitupih-tisammalen lisääntymiskyky on hyvin heikko, joten luonnontilaisten metsien pirstoutumisen seurauksena välimatkojen pidentyminen sopivien kasvupaikkojen välillä estää lajin leviämisen uusille paikoille. Suurin osa sammalen tunnetuista nykyesiintymistä on suojel-tu.

Hoitosuositukset

Koko Euroopassa harvinaisen ja Suomessa erityisesti suojeltavaksi luokitellun hitupihtisammalen kaikki tunnetut esiintymät tulee suojella. Lajin elinympäristöt tulee jättää kokonaan käsittelemättä ja niille voidaan tarvittaessa tuottaa lahopuuta. Vesitalouden kunnos-taminen luonnontilaisen kaltaiseksi voi olla tarpeen osassa elinympäristöjä.

Kuva: Terhi Rytteri

Esiintymien säilyminen turvataan parhaiten perusta-malla laajempia suojelualueita, joiden sisällä on toi-miva lahopuujuatkumo. Lajille soveltuvia runsaslaho-puustoisia tuoreita ja lehtomaisia kangasmetsiä, korpia ja pienvesien lähimetsiä tulee saada lisää suojelu-alueverkostoon. Myös näiden elinympäristöjen kun-nostaminen luonnonhoitotöiden avulla voi olla tar-peen. Hitupihtisammalen kasvupaikat sopivat MET-SO-ohjelman kohteiksi (mm. runsaslahopuustoiset kangasmetsät).

Lähteet

- Laaka-Lindberg, S. 2009. *Cephalozia macounii* – erittäin uhan-alainen. Julk.: Laaka-Lindberg, S., Anttila, S. & Syrjänen, K. (toim.). Suomen uhanalaiset sammalet. Suomen ympäristö-keskus, Helsinki. Ympäristöopas. S. 68–70.
- Sjögren, E. 1987. *Cephalozia macounii*. Julk.: Ingelög, T., Thor, G. & Gustafsson, L. (toim.). Floravård i skogsbruket – Artdel. 2:a upplagan. Skogsstyrelsen, Jönköping. S. 219.